

Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147
2511 DP DEN HAAG

Postbus 20015
2500 EA Den Haag
070 342 43 44
voorlichting@rekenkamer.nl
www.rekenkamer.nl

datum 13 januari 2026
betreft Oprichting stichting vergroten voedselzekerheid, overleg o.g.v. artikel 4.7 CW 2016

Geachte heer Van Marum,

Met uw brief van 10 november 2025 (kenmerk 2025-0000590616) verzoekt u de Algemene Rekenkamer in overleg te treden op grond van artikel 4.7 van de Comptabiliteitswet (CW) 2016 over het voornemen van het oprichten van een stichting met als doel de voedselzekerheid op de zes Caribische eilanden in het Koninkrijk te versterken.

U geeft aan dat er in de private voedselproductie diverse ondernemers actief zijn, maar dat banken terughoudend zijn met de financiering van start- en groei-initiatieven. Met de oprichting van de stichting wilt u ondernemerschap stimuleren en daarmee de zelfredzaamheid op de eilanden bevorderen.

De stichting zal daarvoor verschillende activiteiten verrichten. De stichting zal onder meer het beheer krijgen over een revolverend fonds. Het fonds biedt financiële diensten, waaronder laagrentende leningen voor ondernemers in de voedselproductiesector. Daarnaast kan de stichting deelnemen aan organisaties die bijdragen aan de voedselzekerheid. Verder zal de stichting ook werken aan deskundigheidsbevordering onder agrarische ondernemingen.

Met deze brief geven wij invulling aan uw verzoek, waarbij we uw voornemen hebben beschouwd vanuit het perspectief van controle en verantwoording van publieke middelen. De keuze voor een revolverend fonds hebben we daarbij als een gegeven beschouwd. Over het voornemen tot oprichting van de stichting is ambtelijk overleg gevoerd met medewerkers van uw ministerie. Allereerst geven we u, op basis van het ambtelijk overleg

en de conceptstatuten, 4 aandachtspunten mee bij het voornemen. Daarna gaan we kort in op de bevoegdheden van de Algemene Rekenkamer bij de op te richten stichting.

Inhoudelijke aandachtspunten bij het voorstel

Betrokkenheid staatssecretaris stichting

Volgens uw voorstel bent u van plan om de stichting een subsidie te verstrekken van € 18 miljoen. In het voorstel noemt u dit een kapitaalstorting. Wij maken hieruit op dat er geen sprake is van een jaarlijkse subsidieverstrekking op basis van een begroting met een activiteitenplan en een verantwoording na afloop van het jaar. Uit uw voorstel wordt echter niet duidelijk hoe u uw relatie tot de stichting op termijn ziet als het beoogde subsidiebedrag aan de stichting is overgemaakt, en welke invloed u wilt hebben op de koers van de stichting. Dit is met name relevant omdat de stichting een brede doelstelling heeft en een scala van activiteiten kan ontwikkelen voor het bereiken van die doelstelling. Uw voorstel bevat wel verschillende instrumenten zoals het sluiten van een convenant en een aantal statutaire bevoegdheden. Zolang echter niet duidelijk is welke verhouding u tot de stichting wenst, blijft onduidelijk hoe en met welk doel u deze instrumenten gaat inzetten. We achten het van essentieel belang als u het voorstel aanbiedt aan het parlement, dat u hier duidelijkheid over biedt.

Toezicht op de naleving van de subsidievoorwaarden

De statuten bevatten bepalingen over controle en verantwoording ten aanzien van de stichting. Eén van die bepalingen is dat een convenant wordt afgesloten waarin de samenwerkingsrelatie tussen de stichting en de minister wordt beschreven. U beoogt hierin afspraken te maken over een tweejaarlijkse rapportage en periodieke voortgangsgesprekken. Dit convenant wilt u periodiek evalueren 'mede ten aanzien van de doelmatigheid en doeltreffendheid van de stichting'.

Een convenant kan een middel zijn om uw relatie tot de stichting verder vorm te geven. Het kan echter geen vervanging zijn voor het toezicht dat u als subsidieverstrekker dient te houden op de naleving van de subsidievoorwaarden. Wij gaan ervan uit dat u de subsidievoorwaarden nog nader zult uitwerken. Wij raden u aan om daarin bepalingen over de informatievoorziening en bevoegdheden op grond van uw toezicht uit te werken.

Informatievoorziening over prestaties van het fonds

Eén van de activiteiten van de stichting wordt het beheer van een revolverend fonds. De Algemene Rekenkamer heeft in 2019 een onderzoek gepubliceerd over revolverende

fondsen van het Rijk¹. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat niet in alle gevallen duidelijke afspraken met het parlement worden gemaakt over de informatievoorziening aan het parlement over de prestaties van revolverende fondsen. Het is belangrijk dat u met de stichting nadere afspraken maakt over de informatievoorziening over de prestaties van het fonds in het jaarverslag van de stichting. In uw voorstel geeft u verder aan dat u eens per 3 jaar een onafhankelijke beleidsevaluatie laat uitvoeren die wordt gedeeld met de Tweede Kamer. Dit waarderen wij positief.

Exitstrategie

U geeft in uw voorstel niet aan of het fonds voor onbepaalde tijd blijft functioneren, of dat het fonds op termijn wordt beëindigd. In de statuten heeft u wel geregeld dat bij de opheffing van de stichting de resterende middelen terugvloeien naar het rijk. Als het inderdaad de bedoeling is om het fonds te beëindigen, raden wij u aan expliciet te benoemen onder welke omstandigheden het fonds of de stichting volgens u kan worden beëindigd. Verder geeft u niet aan of de subsidie van € 18 miljoen terug kan vloeien naar het rijk voordat de stichting wordt opgeheven. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als de doelstelling van het revolverende fonds is gerealiseerd en de stichting of een andere partij zonder publieke bijdrage in staat is om de private voedselproductie te financieren. Verder raden wij u ook aan te benoemen of het de bedoeling is dat het geld uit het fonds te zijner tijd weer terug gaat naar de Staat.

Naar aanleiding van de motie Ram en Hirsch (Kamerstukken II 2024–2025 36 725 XVII, nr. 38) en de motie Ram (Kamerstukken II 2024–2025 36 725 XVII, nr. 39) heeft het kabinet toegezegd om voor revolverende fondsen op terrein van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (BHO) een heldere exitstrategie te gaan hanteren (Kamerstukken II 2025–2026, 36 800 XVII, nr. 16). Wij adviseren u hierbij aan te sluiten en ook voor dit revolverend fonds de voorgestelde elementen van een exitstrategie nog uit te werken.

Bevoegdheden van de Algemene Rekenkamer bij de stichting

Op basis van de subsidierelatie van het ministerie van BZK met de stichting is de Algemene Rekenkamer bevoegd tot onderzoek ter plaatse op basis van artikelen 7.24, onder a 1° en 7.34 van de CW 2016. Het onderzoek kan zich richten op oordeelsvorming over het door de minister gevoerde beleid en het toezicht van de minister (artikel 7.25 CW 2016).

¹ Zicht op revolverende fondsen van het Rijk, publicatie van de Algemene Rekenkamer van 16 april 2019. <https://www.rekenkamer.nl/documenten/2019/04/16/zicht-op-revolverende-fondsen-van-het-rijk>

Verdere procedure

Wij verzoeken u een afschrift van deze brief bij uw voornemen tot oprichting van de stichting mee te sturen aan de Staten-Generaal. Wanneer u de voorhangprocedure inzet zullen wij deze brief tevens op onze website www.rekenkamer.nl publiceren.

Algemene Rekenkamer

[Redacted signature]

[Redacted signature]